

Podcast: Kahvilatyöpajassa tehdään töitä tosissaan

Linkki podcastiin: <https://soundcloud.com/user-841203804/kahvilatyopajassa-tehdaan-toita-tosissaan-marja-visti-koskinen>

Kuuntelet Työkyky käyttöön podcastsarjaa. Sarjassa puhutaan osatyökykyisten ihmisten työllistymisestä ja työssä jatkamisesta. Sarjan on tuottanut Työterveyslaitos ja rahoittanut Sosiaali- ja terveysministeriö. Sarja on osa hallituksen kärkihanketta Osatyökykyisille tie työelämään.

Jerry Saarinen: Kehitysvammaisten henkilöiden työllistyminen saattaa olla hankalampaa kuin muiden työnhakijoiden. Millä keinoilla tätä asiaa voitaisiin muuttaa? Asiasta meille kertoo täällä IPI-kulmakuppilassa Marja Visti-Koskinen Lyhty ry:n kehitysvammaisten kahvilatyöpajatoiminnan tiimivastaava ja Kahvila IPI Oy:n hallituksen puheenjohtaja. Toimittajana on Jerry Saarinen Työterveyslaitoksesta. Marja Visti-Koskinen, kerro vähän jotain itsestäsi ja työstäsi.

Marja Visti-Koskinen: Toimin tosiaan tässä Kahvila IPI Oy:ssa hallituksen puheenjohtajana. Meillä on täällä ravintolapääällikkö, joka vastaa tästä toiminnasta täällä kahvilassa, mutta sitten mun tehtävä on niin kuin tuoda Lyhty ry:n kahvilatyöpajan tiimivastaavana tämä kehitysvammaisten työ ja heidän tekemä ohjaaminen osaksi tätä kahvilatyötä. Ja itse olen viidettä vuotta Lyhty ry:ssä töissä, ja sitä aiemmin olen toiminut päiväkodin johtajan tehtävissä kolmannen sektorin puolella.

Jerry Saarinen: Kerro mistä tässä kahvilatyöpajatoiminnassa on kyse.

Marja Visti-Koskinen: Kahvilatyöpajatoiminta on sanan mukaisesti sitä, että meidän kehitysvammaiset asiakkaat, joita on meillä täällä Lyhty ry:ssä 20 henkeä, että he työskentelevät aidossa oikeassa kahvilaympäristössä. Haluttiin tuoda heidät tänne, niin sanotusti tänne ihmisten äärelle oikeiden asiakkaiden luokse tekemään ja harjoittelemaan työn tekemistä. Aikaisemmin toimittiin Helsingin Konalassa omissa tiloissa. Siellä oli meillä tämmöinen harjoituskahvila ja asiakkaat oli sitten meidän omia asiakkaita. Plus sitten järjestettiin siellä myöskin semmoisia lounasviikkoja, että päästiin treenaamaan vähän tätä työtä. Mutta IPI-kulmakuppila on ollut tosiaan sitten 2 vuotta auki, että ollaan saatu sitä työtä täällä harjoitella sen aikaa.

Jerry Saarinen: Mistä tämmöinen kahvilatyöpajatoiminnan idea lähti liikkeelle?

- Marja Visti-Koskinen: Tää on lähtenyt ihan yhden asiakkaan toiveesta noin 11 vuotta sitten. Hän esitti meidän yhdelle työntekijälle toiveen siitä, että ”olis kiva, kun jonain päivänä saisin työskennellä kahvilatyössä”. Eli ihan asiakkaasta lähtevää eli kehitystä omasta henkilöstä lähtevää toivetta, sieltä lähti.
- Jerry Saarinen: Olette mukana Sitran Ratkaisu 100 kilpailussa ja olette päässyt siinä 15 parhaan joukkoon. Mikä tämä kilpailu on?
- Marja Visti-Koskinen: Joo, Sitran Ratkaisu 100 on sosiaalisen innovaation kilpailu, jossa haetaan ratkaisua sille, et miten kaikkien ihmisten taidot tulisi hyödynnettyä yhteiskunnassa ja saataisiin osallisuutta lisättyä. Sitä ideaa Sitra lähti reilu vuosi sitten hakemaan ihmisiltä, että mikä voisi olla semmoinen asia mitä toivottais, mihinkä haettais ratkaisuja. Se kiteytyi sitten tähän sosiaalisen innovaation kilpailuun.
- Jerry Saarinen: Minkälaisia tehtäviä työpajalaiset tekevät ja mitä heidän työnkuvaan kuuluu?
- Marja Visti-Koskinen: Kahvilatyöpajalaiset tekee kaikkia kahvilatyön osasia. Eli meillä pääsee tekemään ihan keittiöstä sitten sinne taustatöihin. Ja he pystyy olemaan sen vuoksi kaikessa mukana, koska meillä on niin vahva tuki siihen työn tekemiseen ja työn harjoitteluun. Eli heillä ei tarvitse olla hygieniapassia, mutta kun se löytyy meidän henkilökunnalta, ja he ohjaavat sitä työn tekemistä ja oppimista, niin sen vuoksi he voivat olla esim. keittiössä mukana. Mutta siis ihan asiakaspalvelutehtäviä harjoittelevat tuolla, kassan ja rahan käyttöä, se on yks iso ja sen on aika vaikeakin tehtävä. Ja sitten ihan kahvin tekemistä erikoiskahvilaitteella ja vitriinin tuotteiden ottamista sieltä vitriinistä. Ja sitten ihan blokkausta eli tarkoittaa astioiden keräämistä pöydistä, ja puhdistavat niitä. Tiskitehtävät. Sitten meillä on myöskin kuljetusryhmä, joka sitten huolehtii logistisesta puolesta. Sitten löytyy tämmöisiä taustalla olevia tehtäviä eli hoitavat meidän pyykkihuoltoa ja henkilökunnan ruokailut, ja kaikki tämmöiset tehtävät. Plus sitten meillä on vielä, löytyy tuolta leimopo Avikaisesta, meillä on siellä vielä sitten ryhmä, tällä hetkellä kerran viikossa, harjoittelemassa leipomoalan töitä. Plus sitten löytyy esivalmistelutehtäviä Konalasta Tähkätieltä ja siivoustehtäviä. Eli aika lailla kaikkea.
- Jerry Saarinen: Miten he saavat koulutusta ja opastusta tähän kahvilatyöntekijän tehtäviin?
- Marja Visti-Koskinen: Kaikki meidän Lyhdyn työntekijät ja sitten IPI kulmakuppilan työntekijät, ovat vastuussa heidän työnsä tekemisestä, sen

opettamisesta. Eli jokainen ohjaaja tai työntekijä, joka täällä työskentelee, niin heidän tehtävä on olla mukana meidän työpajalaisten opettamisessa. Ja sitten se, että myöskin se, että me ollaan työkavereita keskenään eli tässä ei ole mitään opettaja-oppilas asetelmaa vaan se, että yhdessä tehdään niitä asioita.

Jerry Saarinen: Miten he ovat viihtyneet täällä?

Marja Visti-Koskinen: No, hyvin. Ja tuntuu, että he ovat kokeneet, että he ovat päässeet osaksi työyhteisöä ja saavat olla tekemässä sitä, mistä he itse pitää. Ja kyllä se yksi indikaattori on mun mielestä se, että aamuisin tullaan iloisena töihin, ja että, kyllä se kertoo siitä, että mielellään tullaan, ja että viihdytään myöskin täällä. Ja se semmoinen oppimisen palo siellä silmissä, niin se on kyllä monella semmoinen, josta voi päätellä, että viihtyvät siinä tekemisessä. Ja sitten tietysti se, että heidän kanssaan keskustellaan jatkuvasti, meidän kehitysvammaisten kanssa, siitä että mitä he haluaisivat oppia lisää, ja onko kenties täällä hetkellä sellainen tilanne, että tarvii ehkä helpottaa niitä tehtäviä. Että puoleen ja toiseen. Eli koko ajan seurataan sitä heidän oppimista ja mennään asioissa eteenpäin. Ja se, että ei jäädä polkemaan paikalleen. Okei, toisella voi viedä vähän pidemmän aikaa se oppiminen ja toisella se tapahtuu nopeammin, mutta jokainen saa rakentaa sitä omaa polkuaan täällä, että jokainen saa mennä omaan tahtiin.

Jerry Saarinen: Ovatko he löytäneet semmoisen oman juttunsa täältä tai mikä on heidän lemppari? Onko noussut semmoisia yksittäisiä tehtäviä sun suuntaan?

Marja Visti-Koskinen: Joo, meillä asiakaspalvelutehtävät on yksi semmoinen kilpailun paikka, ja kun kaikki ei voi olla samaan aikaan siellä palvelemissa asiakkaita tuolla kassan takana, niin se että niitä jaetaan niitä tehtäviä eli se, että mahdollisimman moni pääsisi harjoittelemaan niitä itselleen mieluisia tehtäviä. Mutta myöskin puhutaan, keskustellaan siitä, että työn tekeminen on myöskin sitä, että välillä pitää tehdä vähän niitä itselle ei niin mieluisia työtehtäviä. Eli se, että ymmärtää sen, että muillakin on oikeus oppia ja näin, että semmoista yhteiseloä ja oloä harjoitellaan. Että ymmärretään myös sitä omaa työkaveria.

Jerry Saarinen: Kuulostaa siltä, että kaikki on mennyt hyvin ja että he viihtyy täällä, mutta onko tässä matkan varrella ollut jotain haasteita tai mutkia?

Marja Visti-Koskinen: Alussa varmaan oli se, että kaikki asiat oli meille semmoisia uusia ja ohjaajat haki tavallaan sen oman paikan, ja sitten se, että meitä on tässä aika monta toimijaa. Tässä on Lyhty ry mukana tässä, sitten on Kahvila IPI Oy, että tää kahvilatoiminta, plus sitten, että kehitysvammaisten toiminnan tukisäätiö omistaa tämän tilan. Meitä on tällainen kolmio, joka toimii tässä yhdessä. Se, että jokaisella on se oma alue mistä vastaa ja sen kaiken tuominen yhteen, niin se on vienyt tietysti aikaa. Mutta se, että en ole kokenut, että se olisi ollut mutkia matkassa vaan se on täysin ymmärrettävää, kun monta toimijaa liittyy yhteen. Mutta siitä on paljon opittu ja löydetty ne omat paikat. Tietysti yhtenä on sitten se, että kahvilatyöpajan asiakaspaikat, Helsingin kaupunki ja muutamia Espoosta, ostaa tätä meidän palvelua, niin tietysti kilpailutus tuo tähän semmoisen oman haasteen tähän tekemiseen, joka sitten käydään aika ajoin.

Jerry Saarinen: Mikä sinun mielestäsi voisi edistää, että kehitysvammaisia otettaisiin enemmän töihin avoimille työmarkkinoille, ja mitä siihen vaaditaan ja miksi se kannattaa yksilön ja yhteiskunnan kannalta?

Marja Visti-Koskinen: Yritysten kanssa kun on käyty keskustelua siitä, että mitkä asiat, minkä takia he eivät ota kehitysvammaisia töihin, ja erityisryhmien edustajia, niin useimmiten kyse on siitä, että he pelkää sitä, että kun he ottaa erityisryhmän henkilön töihin, niin se lisää heidän työtä, eli se ei välttämättä heti helpota sitä työn tekemistä. Ja uskoisin että, jos ajattelee sitä, mitä me tässä Sitran Ratkaisu 100 kilpailussakin haetaan, tällä #erikoisjoukko idealla eli tällä työpajatoiminnalla, on se, että me yhdistetään yritys ja ne kehitysvammaiset. Me ollaan sellainen linkki siinä välissä. Ja se, että siinä työssä on jatkuvasti se tuki paikalla, jota osa tarvii enemmän, osa vähemmän. Mutta se, että me tunnetaan ne kehitysvammaset hyvin, niin me tiedetään heidän taidot, ja sit me nähdään yrityksestä, että teillä on tällaisia töitä tarjolla, ja me tiedetään kuka voisi olla hyvä tekijä, niin yhdistetään ne ja ollaan siinä sitten semmoisena linkkinä mukana niiden kehitysvammaisten kanssa tekemässä sitä työtä. Ja se, että siitä ei tule yritykselle sellaista lisäpainetta, että heidän pitäisi osata se ohjaaminen, vaan me ollaan yhdessä tekemässä töitä. Ja se, että mä uskon, että tässä mallissa myöskin on se, että on varmaan semmoisia ennakkoluuloja sitä kohtaan, että ei uskalleta lähteä ottamaan kehitysvammaisia, koska he ei tiedä sitä, mitä se on ja mitä se tarkoittaa, mutta se, että me

työpajamallilla päästään ja mennään tekemään sitä työtä, niin ennakkoluulot alkaa hälvenemään sieltä. Sieltä varmaan voi löytyä niitä, semmoisia urapolkuja, eli yritys voi palkata suoraan sen henkilön sitten. Eihän me haluta missään nimessä olla esteenä siinä, etteikö he työllistyisi. Mutta se, että on hyvä mennä askel askeleelta eteenpäin. Että koetaan ensiksi se, että saadaan tutuksi ja turvalliseksi ne asiat ja mitä kehitysvammaisten kanssa työskentely on. Ja se, että yritykset, se on aina tietysti riski, kun he palkkaa kehitysvammaisen työntekijän, niin kuin muutenkin. Sieltä tulee työnantajan vastuut ja kaikki tämmöiset. Mutta tässä meidän mallista sille yrittäjälle ei tule sitä sen takia, että me vastataan siitä toiminnasta. He ostaa sen tietyn palvelupaketin meiltä ja me kannetaan se kaikki, että se on meidän vastuullakin, että tässä mielessä se on sosiaalipuolen toimintaa. Niin me maksetaan heille sitten se työosuusraha, niissä rajoissa, että heidän eläke ei poistuisi sit kuitenkaan, koska sitten kun eläke lähtisi kehitysvammasilta, niin se tarkoittaisi sitten sitä suurempaa summaa, että sitten pitäisi saada ihan kunnon palkkaa, että he selviäisi omista menoistaan. Mutta tässä on monta puolta, jota täytyy pohtia. Mutta me tosiaan halutaan helpottaa yrityksiä ottamaan meidät heille tekemään sitä työtä, ja myöskin ollaan valmiita etsimään sieltä työtä. Meillä on tällä hetkellä jo yrittäjiä, joiden kanssa tehdään yhteistyötä, ja se että kun me mennään sinne, niin me voidaan ehdottaa, että ”tuossa olis semmonen homma, mikä me voitais tehdä ja meillä olis siihen ryhmä” ja muuta, koska meillä on paljon muitakin työpajoja, kuin tämä kahvilatyöpaja.

Jerry Saarinen: Tämä on yksi Helsingin hienoimmista kahviloista. Miten asiakkaat ovat ottaneet tämän kahvilatyöpajaidean vastaan?

Marja Visti-Koskinen: Hienosti ovat asiakkaat ottaneet meidät vastaan yhtenä kahviloista kahviloiden joukosta. Eli meidän ensimmäinen ajatus siitä, kun mietittiin että miten lähteä tätä markkinoimaan, eli miten lähteä liikkeelle, niin päätettiin, että emme mainosta sitä, että meillä on kehitysvammaisia täällä työpajatoiminnassa ja opettelemassa näitä kahvilatöitä, vaan se, että avataan laadukas kahvila, hieno miljöö, laadukkaat tuotteet ja muut. Mutta sitten, kun asiakas astuu sisään, se näkee, että täällä on vähän erilaista porukkaa hommissa eli ei ole semmoinen tavallisen kahvilan oloinen paikka, vaan täältä löytyy sitten niitä kahvila-alan ammattilaisia, sosiaalialan ammattilaisia ja sitten niitä kehitysvammaisia työpajalaisia tekemässä sitä työtä

yhdessä. Eli mun mielestä hienosti ovat ottaneet meidät vastaan. Ja sitten ne asiakkaiden ilmeet ja se ihailu sitä kohtaan, et me tarjotaan heille tällainen paikka missä kehitysvammaiset pääsee harjoittelemaan tätä kahvilatyötä.

Jerry Saarinen: Mikä on ollut kaikkein rikkainta tässä kahvilatyöpajassa?

Marja Visti-Koskinen: Kaikkein, mun mielestä, parasta mitä itse on nähnyt, niin se, että miten meidän kehitysvammaiset, nämä työpajalaiset, kehittyi siinä työn tekemisessä ja minkälainen oppimisen palo heillä on siihen työn tekemiseen. He ovat selkeesti ylpeitä siitä, mitä he tekee, ja että he saa olla osana tätä kahvilaa, kun tehdään heidän kanssaan työtä. Eli se on ollut ohjaajan näkökulmasta hienoa nähdä sitä kehittymistä. Ja sitten, jos ajattelee työpajalaisen näkökulmasta, niin se, että heillä on paikka missä he saa harjoitella sitä työntekemistä, aidossa oikeassa ympäristössä, koska silloin me saadaan parasta aikaan, et siellä on ne vaihtuvat asiakkaat ja tilanteet muuttuu, niin siitä tulee semmoista paljon rikkaampaa siitä työn tekemisen harjoittelusta. Ja tietysti sitten se, että meidät on hienosti otettu vastaan tällä alueella ja ylipäänsä se mielenkiinto ulkomaita myöten. Eli meillä käy valtavasti vierailijaryhmiä Suomesta ja sitten Japanista, ja tällä hetkellä Etelä-Koreasta tullaan katsomaan meidän toimintaa. Eli siellä sitten käydään hakemassa ideoita, tästä meidän toiminnasta, myöskin ihan merten takaa. Plus sitten, jos ajattelee työntekijöiden kannalta se, että tuntuu, että hekin on kasvanut ihmisenä aika paljon, ja ohjaajana. Että saa olla osasena tätä hienoa kahvilaa ja sitä työtä, mitä ollaan tekemässä eli saadaan olla ylpeitä siitä mitä tehdään.